

МЕМОРАНДУМ ПРО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ І СПІВПРАЦЮ
між виконавцем і бенефіціаром
проєкту (програми) міжнародної технічної допомоги

Цей Меморандум укладено між:

Виконавцем проєкту (програми):	Громадська спілка «Українська Гельсінська спілка з прав людини» (далі – УГСПЛ), зареєстрована Подільською районною у місті Києві державною адміністрацією 30.06.2004 р. відповідно до законодавства України
Бенефіціаром проєкту (програми):	Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Секретаріат Уповноваженого), зареєстрований Печерською районною у Києві державною адміністрацією 23.12.1997 р. відповідно до законодавства України

Метою цього Меморандуму є спільна діяльність з реалізації проєкту (програми):

Назва проєкту (програми) та реєстраційний номер:	«Реагування на порушення прав людини та посилення правової спроможності громадян та правозахисників в Україні» («Права людини в дії»), реєстраційний номер AID-121-A-14-00004
Мета проєкту (програми):	Посилення відповідальності за порушення прав людини та воєнні злочини, що виникають внаслідок конфлікту на Сході України та незаконної анексії Криму, а також закладання фундаменту для сталого миру та соціальної єдності
Строк реалізації проєкту (програми):	08 вересня 2014 року – 07 вересня 2024 року
Партнер з розвитку	Уряд США, Агентство Сполучених Штатів Америки з міжнародного розвитку (далі – USAID)

Завдання відповідно до контракту на виконання проєкту (програми):

Ціль 1: Розширення та посилення моніторингу дотримання та просування прав людини:

Завдання 1.1. Моніторинг, документування та звітування щодо порушень прав людини та воєнних злочинів на Донбасі, в Криму та інших постраждалих від війни територіях.

Завдання 1.2 Аналіз та розробка проєктів законодавчих та інших нормативно-правових актів, що стосуються прав людини в умовах збройного конфлікту РФ проти України.

Завдання 1.3 Проведення адвокаційних правозахисних кампаній на місцевому, національному та міжнародному рівнях для захисту та просування прав людини в умовах збройної агресії.

Ціль 2: Посилення участі у стратегічних судових процесах:

Завдання 2.1 Ведення стратегічних судових процесів та надання безкоштовної правової допомоги через Центр стратегічних справ УГСПЛ та у співпраці з громадськими приймальнями.

Завдання 2.2 Інформування експертного середовища та громадськості про стратегічні судові справи, їх результати та значення в українському контексті.

Ціль 3: Вдосконалення та розширення роботи з підвищення обізнаності та посилення спроможності громадян:

Завдання 3.1 Тренінги з питань прав людини в ситуації збройного конфлікту для громадських активістів, державних службовців та інших цільових груп.

Завдання 3.2 Навчання юристів, суддів та правозахисників з використання національних та міжнародних інструментів для захисту прав людини.

Завдання 3.3 Підвищення правової обізнаності та підсилення правової спроможності постраждалого від конфлікту населення щодо їх прав у межах місцевого, національного та міжнародного законодавства та шляхів отримання правової допомоги.

Ціль 4: Відновлення порушених прав та справедливості для жертв катувань та збройного конфлікту:

Завдання 4.1 Розроблення системи правосуддя перехідного періоду, що адаптована до українського контексту.

Завдання 4.2 Здійснення безоплатного юридичного представництва інтересів жертв конфлікту та катувань для відстоювання їх прав та доступу до засобів правового захисту через національні або міжнародні механізми.

Підзавдання 4.2.1 Підтримка громадських приймалень по всій Україні.

Підзавдання 4.2.2 Стратегічний судовий захист жертв порушень прав людини та воєнних злочинів.

Очікувані результати від реалізації проєкту (програми):

- Докази порушень прав людини належним чином зібрані, проаналізовані та збережені в базі даних для адвокатування, притягнення до відповідальності військових злочинців, а також збереження точної історичної інформації про перебіг збройного конфлікту.

- Міжнародна спільнота та українські органи влади приймають більш поінформовані рішення на основі достовірних звітів за результатами здійсненого українськими громадськими організаціями моніторингу ситуації з дотриманням прав людини в Криму, на Донбасі та інших постраждалих від війни територіях.
- Адвокаційні зусилля на національному та місцевому рівні призвели до позитивних змін у законодавстві та політиках у сфері прав людини для підвищеного захисту жертв збройного конфлікту та тимчасової окупації.
- Підсилено спроможність Центру стратегічних справ УСГПЛ щодо захисту постраждалого від конфлікту та окупації населення.
- Отримано важливі стратегічні судові рішення, що призвели до змін в законодавстві та політиках.
- Підсилена спроможність та видимість Центру стратегічних справ, що пов'язані із справами стосовно збройного конфлікту та тимчасової окупації.
- Збільшення кількості та якості стратегічних судових справ на національному та міжнародному рівнях, що пов'язані зі збройним конфліктом на Донбасі, спробою анексії Криму та повномасштабною агресією РФ проти України.
- Розширення співпраці з Міжнародним кримінальним судом, Європейським судом з прав людини та глобальною системою правосуддя у правозахисних справах.
- Уряд України забезпечує громадян засобами правового захисту у разі порушень прав людини, що виникають внаслідок збройного конфлікту на Сході України, тимчасової окупації Криму та повномасштабного вторгнення Росії в Україну.
- Посилення мережі спеціалістів в сфері прав людини; щонайменше 50% з них співпрацюють з організаціями-членами УСГПЛ та партнерськими організаціями.
- Збільшення участі громадян у діях на захист прав людини, що порушені в результаті збройного конфлікту.
- Підвищено поінформованість українців щодо прав людини в умовах збройного конфлікту.
- Більш системна та скоординована відповідь на виклики, що виникли внаслідок збройного агресії РФ та пов'язані з правами людини.
- Порушення прав людини та воєнні злочини, що вчинені в результаті збройного конфлікту, залишаються в центрі уваги і розглядаються національними органами влади та відповідними міжнародними установами.
- Цивільні жертви порушень прав людини та воєнних злочинів отримали необхідну первинну та вторинну правову допомогу.

- Підвищення обізнаності цивільних осіб, які постраждали внаслідок війни, щодо доступності безкоштовної правової допомоги.
- Докази щодо злочинів належним чином зібрані та збережені для стратегічних судових процесів, правозахисної адвокації, майбутніх трибуналів та комісій правди.

Кількісні та/або якісні критерії досягнення результативності проєкту (програми):

- Кількість здійснених моніторингових візитів та кількість українських правозахисників, залучених до роботи у сфері моніторингу та документування.
- Кількість прийнятих законів, нормативно-правових актів та політик, що захищають основоположні свободи та відповідають міжнародним стандартам.
- Кількість законів або конституційних поправок, які ухвалено за донорської підтримки на захист основних свобод та які відповідають міжнародним стандартам прав людини.
- Кількість звітів та повідомлень щодо прав людини, поданих українськими громадськими організаціями до міжнародних правозахисних механізмів та національних органів, відповідальних за просування та захист прав людини.
- Кількість якісних стратегічних судових справ за тематикою збройної агресії на національному та міжнародному рівнях.
- Неофіційні звіти або звіти моніторингових інституцій свідчать про те, що частота та/або серйозність тих аспектів порушень прав людини, на яких наголошується у судових справах та адвокаційних заходах, починають зменшуватися.
- Кількість освітніх заходів за підтримки Уряду США для підвищення обізнаності громадськості та розуміння прав людини в умовах збройного агресії.
- Кількість правозахисників, що пройшли навчання з прав людини та отримали необхідну підтримку.
- Кількість публікацій про права людини, розроблених та поширених серед цільової аудиторії.
- Кількість осіб з-поміж малозабезпечених та/або маргіналізованих груп, які отримали правову допомогу в рамках програми, фінансованої коштом Уряду США.

Перелік майна, робіт і послуг, прав інтелектуальної власності, інших ресурсів, що придбаваються, надаються в рамках проєкту (програми):

<p><i>1. Матеріали та послуги для забезпечення функціонування офісу:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • закупівля офісного обладнання, оргтехніки, побутової техніки, меблів і комплектуючих для їх оновлення
<ul style="list-style-type: none"> • закупівля та оновлення програмного забезпечення
<ul style="list-style-type: none"> • послуги з обслуговування й ремонту офісного обладнання, оргтехніки, побутової техніки, меблів тощо
<ul style="list-style-type: none"> • канцелярські та господарські товари, витратні матеріали, книги
<ul style="list-style-type: none"> • передплата періодичних видань
<ul style="list-style-type: none"> • послуги із забезпечення доступу до інформаційно-правових систем
<ul style="list-style-type: none"> • послуги зв'язку (телефон, інтернет, домен, мобільні та стаціонарні оператори, поштові послуги та послуги з доставки)
<ul style="list-style-type: none"> • оренда приміщення та його обслуговування, комунальні послуги, послуги з організації системи безпеки
<ul style="list-style-type: none"> • банківські послуги
<p><i>2. Послуги для виконання завдань проєкту та функціонування офісу:</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • послуги адвокатських/юридичних компаній
<ul style="list-style-type: none"> • послуги з перекладу та редагування
<ul style="list-style-type: none"> • послуги з підготовки, дизайну, друку, копіювання та розповсюдження друкованої продукції
<ul style="list-style-type: none"> • інформаційні, консультаційні послуги, розробка та підтримка програмного забезпечення, баз даних, веб-сторінок, хостінг
<ul style="list-style-type: none"> • аудиторські послуги
<p><i>3. Послуги та матеріали для проведення заходів:</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • послуги з організації та проведення семінарів, тренінгів, робочих зустрічей, круглих столів, прес-конференцій, інших заходів
<ul style="list-style-type: none"> • оренда приміщень, обладнання тощо
<ul style="list-style-type: none"> • послуги з доставки та транспортні послуги
<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення проживання та харчування учасників заходів
<ul style="list-style-type: none"> • матеріали та канцелярські товари для проведення заходів
<ul style="list-style-type: none"> • інші послуги з організації та проведення заходів

Очікуваний вплив програми на розвиток відповідної галузі або регіону:

Революція Гідності створила безпрецедентну можливість для трансформації українського суспільства зусиллями активних громадян та ініціативних державних посадовців, що бажають підтримати захист основоположних прав і свобод людини та повагу до людської гідності. Спроба анексії Криму Російською Федерацією в 2014 році та розв'язаний нею збройний конфлікт на сході України ще більше підсилили суспільне небажання наслідувати радянські практики та прагнення перейти до кращих світових, що засновані на демократії, верховенстві права, правах людини та доброму врядуванні. Нарощування збройної агресії РФ переросло у масштабне вторгнення у лютому 2022 року, що значно збільшило кількість внутрішньо переміщених осіб та створило потік біженців, спричинило нові незліченні порушення прав людини, воєнних злочинів та безпрецедентні для сучасної України руйнування. Проте на повний голос, в унісон з прогресивною міжнародною спільнотою, було остаточно закріплено курс України на перемогу у цій боротьбі, що триває вже більше восьми років, необхідність нарешті здолати синдром безкарності, яким користується держава-агресор, застерегти інших від скоєння нових порушень.

Наразі чимало потрібно зробити, щоб забезпечити відповідь на критичні потреби та події внаслідок російського вторгнення, сприяти відновленню порушених прав українців та вирішити проблему безкарності за їх скоєння Російською Федерацією. Тому було вирішено розширити програмну діяльність та географічне охоплення в межах існуючих чотирьох цілей Програми USAID «Права людини в дії. Робота буде базуватись на попередніх напрацюваннях у напрямку впровадження адаптованої під українські реалії моделі перехідного правосуддя, яка пропонує рішення на подолання викликів у цій сфері. Одним з елементів стане створення більш сприятливих правових умов для підтримки ефективних внутрішніх розслідувань і судового переслідування на національному та міжнародному рівнях за кричущі порушення прав людини та воєнні злочини. Так, на підтримку цих процесів буде вестись моніторинг і документування порушень прав людини (спільно з коаліціями громадянського суспільства, наприклад, «Україна. П'ята ранку», «Трибунал для Путіна» та іншими) для збору доказової бази, а також для підтримки правової, законотворчої та освітньої діяльності УГСПЛ і партнерських коаліцій. УГСПЛ також може надавати перевірену інформацію національним та міжнародним органам, що займаються розслідуваннями та притягненням злочинців до відповідальності. Важливо зазначити, що впроваджувана робота програми з документування порушень прав людини в перспективі може бути використана при застосуванні інших підходів до забезпечення правосуддя, включаючи гібридні трибунали, комісії зі встановлення правди, а також сприятиме виплаті компенсацій та реабілітації жертв порушень прав людини та воєнних злочинів. У зв'язку з цим, якщо протягом строку реалізації програми вдасться досягти стабільного мирного

врегулювання, програма, таким чином, зможе допомогти забезпечити відповідне реагування, наприклад, підтримуючи комісії з правди чи гібридні суди.

Як і раніше, належну увагу буде приділено створенню правових прецедентів шляхом ведення стратегічних судових справ в інтересах громадськості з найважливіших питань прав людини, міжнародного кримінального права та міжнародного гуманітарного права, які у разі успіху можуть мати істотний вплив на законодавство, політику та практику. Це відбуватиметься як в українських судах, регіональних та міжнародних судових органах та установах (наприклад, Європейський суд з прав людини, Міжнародний кримінальний суд та механізми ООН), так й в інших механізмах підзвітності, які можуть бути розроблені, а також взаємодіяти з окремими країнам через механізм універсальної юрисдикції (включаючи спільно з відповідним органами державної влади). У той же час, більш нагальні потреби постраждалих від воєнних дій та тимчасової окупації планується покривати через розгалужену мережу громадських приймалень УГСПЛ, де люди в короткостроковій перспективі зможуть відновити свої права та отримають можливість домагатися відшкодування шкоди, застосування реституції, забезпечення соціальних гарантій або інших форм відповідальності та допомоги на основі норм міжнародного права. Також проводитиметься правова адвокація головних принципів перехідного правосуддя для належної імплементації міжнародних принципів прав людини та буде робитись внесок в дипломатичні зусилля на міжнародних та регіональних майданчиках.

Результатів також планується досягти й у сфері підвищення правової обізнаності громадян та експертного потенціалу щодо прав людини, а також посилення спроможності представників правничих професій та активістів у напряму розуміння правових норм, що стосуються збройної агресії.

Закладання міцного фундаменту для пост-конфліктного правосуддя в будь-якому випадку неможливе без людей, які будуть втілювати це на місцях, покроково реформувати інститути та галузі, де вони задіяні, з метою формування сталих суспільних механізмів реагування на подібні ситуації, в тому числі з метою унеможливлення повторення збройного конфлікту в майбутньому.

Отже, поточна програма дозволить більш системно реагувати на виклики, що пов'язані зі збройним конфліктом та тимчасовою окупацією частини української території (включно з Кримом), посилити відповідальність за порушення прав людини та воєнні злочини, створюючи простір для співпраці між урядом і громадянським суспільством з метою просування принципів прав людини та перехідного правосуддя та дозволяючи закласти фундамент для сталого миру та соціальної єдності. Діяльність планується впроваджувати на місцевому, національному та міжнародному рівнях із

залученням існуючих партнерських установ та організацій, створених правозахисних мереж та коаліцій, що сукупно сприятиме вирішенню як певних застарілих проблем, так й поточних завдань воєнного часу.

Зобов'язання виконавця щодо допомоги:

Українська Гельсінська спілка з прав людини зобов'язується:

- Визначити відповідального працівника(ів) для роботи з бенефіціаром з різних питань реалізації програми відповідно до потреб.
- Забезпечити регулярне інформування бенефіціара щодо перебігу програми, запрошувати до проведення заходів та впровадження спільної діяльності на захист прав людини для реалізації програмних цілей та завдань.
- Своєчасно надавати бенефіціару звіти щодо роботи, яку виконано в межах програми.

Зобов'язання бенефіціара:

Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини зобов'язується:

- Визначити відповідального працівника(ів) для роботи з виконавцем з різних питань реалізації програми відповідно до потреб.
- Брати участь у проведенні спільних заходів та впровадження спільної діяльності на захист прав людини в рамках програми в межах своєї компетенції для реалізації цілей та завдань цієї програми.
- Сприяти підвищенню обізнаності про програму на національному та міжнародному рівнях та просуванню отриманих результатів для підвищення позитивного впливу на сферу прав людини.
- Проводити моніторинг виконаної роботи за програмою та звітувати щодо неї в межах своїх зобов'язань як бенефіціара, а також надавати рекомендації для покращення програмної діяльності.

Прикінцеві положення

Цій Меморандум про взаєморозуміння і співпрацю набирає чинності з дня його підписання та укладається на строк реалізації програми.

Будь-які зміни і доповнення до цього Меморандуму вносяться тільки за письмовою згодою сторін і стають його невід'ємною частиною.

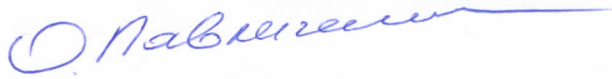
Будь-які спірні питання щодо тлумачення або застосування положень цього Меморандуму вирішуються виконавцем та бенефіціаром шляхом проведення консультацій та переговорів та досягнення взаємної згоди.

Вчинено українською мовою у двох примірниках (по одному примірнику кожному підписанту), кожен з яких має однакову силу.

Виконавець проєкту (програми):

ГС «Українська Гельсінська спілка
з прав людини»

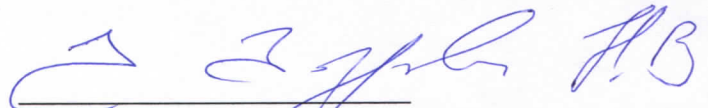

Олександр Павліченко
Виконавчий директор

08.06. 2022 року
м. Київ, Україна

Бенефіціар проєкту (програми):

Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини

Наталія Федорович
Керівник Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини

08.06. 2022 року
м. Київ, Україна